

RIKSREVISIONEN

Bilaga till granskningsrapport

Datum: 2022-02-22

Diarienummer: 3.1.1-2020-1166

RiR 2022:4

Bilaga 5

Lönegarantisystemen i Norge, Finland och Danmark

Den statliga lönegarantin – förekomst av missbruk och myndigheternas kontrollarbete

Lönegarantisystemen i Norge, Finland och Danmark

I rapporten görs en jämförelse mellan utgiftsnivåer för lönegaranti i Sverige och Danmark, Norge och Finland. I jämförelsen har vi inte justerat för skillnader i valutakurser mellan den svenska, norska och den danska kronan. Det beror på att jämförelserna är mycket översiktliga. Det ska därför inte ses som en exakt jämförelse mellan ländernas utgiftsnivåer.

Norge

Norges system för lönegaranti heter Lønnsgarantiordningen.

Lønnsgarantiordningen betalar ut lön, semesterlön och annan ersättning som arbetstagaren har till godo men som arbetsgivaren inte kan betala på grund av konkurs, byte av konkursbo, obligatorisk avveckling av ett företag och offentlig förvaltning av ett försäkringsbolag eller bank.¹ Lönegaranti utgår alltså inte vid företagsrekonstruktion i Norge.

Den högsta ersättningen som en anställd kan få är ca 200 000 norska kronor. Norge har relativt generösa frister för hur lång tid tillbaka inestående lön kan ersättas av lönegarantin. Lönegarantin täcker lön för upp till sex månader och lönen ska ha tjänats in inom tolv månader från konkursansökan.

Semesterersättning ges för innevarande år och året innan. Det går också att få tillägg för vissa omkostnader i samband med konkursen.²

Det är den enskilde som ansöker om lönegaranti och ansökan skickas till konkursförvaltaren. Kraven kontrolleras och bedöms av konkursförvaltaren. Konkursförvaltaren skickar sin rekommendation till NAV Lønnsgaranti, som avgör om kraven kan täckas. Om anspråken godkänns överför NAV Lønnsgaranti det godkända beloppet till konkursförvaltaren. Konkursförvaltaren betalar ut ersättningen efter att avdrag har dragits av, till exempel skatt.

Till skillnad från i Sverige är det bara en myndighet, NAV, som är ansvarig för lönegarantin. Nav ska också ge information och vägledning om lönegaranti till arbetstagare, konkursförvaltare och tingsrätter.³

Åren 2018 till 2020 var utgifterna för lönegaranti i Norge omkring 900 miljoner norska kronor per år.⁴

---

¹ Nav *Lønnsgarantiordningen*. Hämtad 2022-02-18.

² Prop. 1 S 2020–2021 Arbeids- og sosialdepartementet s. 244.

³ Prop. 1 S (2019-2020) Proposisjon til Stortinget s.228.

⁴ Prop. 1 S (2020–2021) s. 245. Prop. 1 S (2019-2020) s. 288.

Tabell 1 Utgifter för lönegaranti i Norge 2018-2020

Kap. 2542 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs	Regnskap 2018	Regnskap 2019	Saldert budsjett 2020
Tusen norske kroner	794 191	930 536	925 000

Anm., Motsvarigheten till Statistiska centralbyrån, Norsk statistikk, for ikke statistikk over utbetalt lønnegarantiersättning. Derfor er oppgifterna hentade från budgetpropositioner.

Källa: Budgetpropositioner for åren 2018–2021.

Arbetstagare kan nekas lönegaranti om de har arbetat för en arbetsgivare som de vet, eller borde ha vetat, inte kan täcka lönekostnaderna. Arbetstagare kan också nekas lönegaranti om de visste eller borde ha vetat att en förutsättning för anställningen var att lönen helt eller delvis skulle täckas av lönegaranti.⁵

Finland

I Finland utgår lönegaranti om det kan konstateras att arbetsgivaren är insolvent, det behöver alltså inte vara en konkursansökan inlämnad för att ersättningen ska utgå. Det är de regionala NMT-centralerna som utreder rätten till lönegaranti.

Ansökan om betalning enligt lönegarantin kan göras av arbetstagaren eller en arbetstagarorganisation på vilken arbetstagaren har överfört sin fordran för indrivning. När arbetsgivaren är försatt i konkurs kan ansökan om betalning enligt lönegarantin också sökas av konkursboet för arbetstagarnas räkning.⁶ Det finns en e-tjänst där arbetstagare kan ansöka om lönegarantin. Det finns ytterligare en e-tjänst för fackförbund som ansöker om lönegaranti för en medlem.

Det maximala beloppet för fordringar som betalas enligt lönegarantin på basis av arbete som har utförts för en och samma arbetsgivare är 19 000 euro. Handläggningen av lönegarantiärenden har koncentrerats till NTM-centralen i Nyland. NTM-centralerna sköter statsförvaltningens uppgifter och utveckling i regionerna.⁷ Den förväntade handläggningstiden för lönegarantiärenden är 6 månader.⁸ Handläggningstiden skiljer sig därmed stort från svenska förhållanden där lönegarantin ofta handläggs inom någon eller några veckor. Det finns dock även möjlighet till ett *påskyndat lönegarantiförfarande* vid konkurs. Vid ett påskyndat förfarande betalar NTM-centralen lönegarantin till konkursboet, som fungerar som lönebetalare till arbetstagarna. Man strävar efter att betala fordringarna till arbetstagarna när arbetsförhållanden upphör dvs. inom två veckor efter att konkursen har börjat.⁹

⁵ 7§ Lov om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. LOV-1973-12-14-61

⁶ NTM-centralen, Ansökan om lönegaranti, hämtad 2022-02-18.

⁷ NMT-centralen, NTM-centralerna och deras uppgifter. Hämtad 2022-02-18.

⁸ NMT-centralen, *Behandlingstider*, hämtad 2022-02-18.

⁹ NMT-centralen, *Påskyndat lönegarantiförfarande vid konkurs*. Hämtad 2022-02-18.

Utgifterna för lönegarantin är omkring 30 miljoner euro per år. Ca 6000 personer får lönegaranti varje år och 2000 arbetsgivare är berörda. Omkring 7 miljoner euro återkrävs av arbetsgivare varje år.¹⁰

En delegation för lönegarantiärenden

För lönegarantifrågor finns en delegation för lönegarantiärenden som tillsätts av statsrådet som ett rådgivande organ för tre år i sänder. Delegationen för lönegarantiärenden har till uppgift att följa verksamheten inom lönegarantisystemet, ta initiativ och göra framställningar i frågor som gäller lönegarantin och avge utlåtanden i frågor som är av principiell vikt för skötseln av lönegarantiärenden.¹¹

Särskild paragraf om att hindra missbruk

I Finland finns det en särskild skrivelse i lagen som syftar till att förhindra missbruk.¹² Enligt denna skrivelse har lönegarantimyndigheten rätt att av grundad anledning förvägra betalning enligt lönegarantin eller pröva lönegarantibeloppet i följande situationer:

1. arbetstagarens fordran baserar sig på ett avtal eller arrangemang som uppenbart har ingåtts eller vidtagits i syfte att få betalning enligt lönegarantin,
2. den fordran för vilken det har ansökts om betalning enligt lönegarantin står i ett uppenbart missförhållande till vad som kan anses vara skäligt med hänsyn till det arbete som utförts och omständigheterna i övrigt,
3. arbetstagaren ansöker upprepade gånger om betalning enligt lönegarantin för fordringar hos samma arbetsgivare,
4. arbetstagaren har fortsatt i arbetsavtalsförhållandet ännu efter det att han eller hon på grund av försummelser i samband med löneutbetalningen måste ha varit medveten om att arbetsgivaren inte kan betala ut lönen,

Dessutom kan det belopp som skall betalas enligt lönegarantin också begränsas till det belopp som arbetsgivaren under ett år före inlämnandet av lönegarantiansökan har betalt till arbetstagaren för fordringar som grundar sig på arbetsförhållandet.

Finland har därmed relativt skarpa skrivningar i lagstiftningen för att motverka missbruk. Det finns ett tydligt ansvar för arbetstagaren att inte fortsätta vara anställd hos arbetsgivaren om denne missköter sina löneutbetalningar (se punkt 4). Dessutom kan nivån på ersättningen begränsas mot bakgrund av hur mycket lön individen tidigare fått.

---

¹⁰ Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2021, s. 590.

¹¹ 9 § Statsrådets förordning om lönegaranti 1276/2009.

¹² 8 § Lönegarantilag 27.11.1998/866.

Danmark

I Danmark betalar arbetsgivarna 520 DKK per heltidsanställd och år till Lønmodtagernes Garantifond, LG.¹³ LG administreras av myndigheten ATP som även står för utbetalningar av merparten av socialförsäkringen så som pension, föräldrapenning, arbetsskadeförsäkringen och studiestöd.¹⁴

I Danmark betalas lönegaranti ut vid konkurs, inte vid företagsrekonstruktion. Däremot har LG i uppdrag att övervaka så att arbetsgivaren betalar ut lön när arbetsgivaren är under företagsrekonstruktion.¹⁵ Under 2021 förväntas Folketinget besluta om en ny konkurslag som även ersätter lön under företagsrekonstruktion.¹⁶

Det är den anställde som ansöker om lönegaranti hos Löntagarnas garantifond. Den anställde använder sitt "nem-ID", motsvarande Bank-ID i Sverige, för att ansöka om lönegarantiersättning. Det är tydligt angivet vilka uppgifter som ska skickas in till fonden från den anställde, t.ex. löneutbetalningar från de tre månaderna inpå att lönen slutade utbetalas.

Fonden har olika servicemål för hur snabbt olika typer av ärenden ska hanteras. Målet är att 90 procent av ärenden ska hanteras inom 20 resp. 35 arbetsdagar för enkla respektive komplexa ärenden. Under 2020 hanterades 93 procent av de enkla ärendena inom 20 vardagar och 87 procent av de mer komplicerade ärendena hanterades inom 35 vardagar.¹⁷

Utgifterna för lönegaranti har varit mellan 500 – 780 miljoner danska kronor mellan 2017 och 2020.

Tabell 2 Utgifter för lönegaranti i Danmark

	2017	2018	2019	2020
Lønmodtagernes Garantifond (danska kronor, miljoner kronor)	500	536	569	780

Källa: Dansk statistik, uttag 2021-11-23.

¹³ Nivån på bidraget gäller 2021. Lønmodtagernes Garantifond, *Årsrapport 2020*, s.3.

¹⁴ ATP, Vi gør velfærd effektivt, hämtad 2022-02-18.

¹⁵ Lønmodtagernes Garantifond, *Årsrapport 2020*, s.3.

¹⁶ Ibid, s.6.

¹⁷ Ibid, s.5.